

Projectplan tijdelijke natuur rugstreeppad

Stadsblokken-Meinerswijk, Arnhem

Projectplan tijdelijke natuur rugstreeppad

Stadsblokken-Meinerswijk, Arnhem

Definitief

Versie 1.1

Opdrachtgever

KondorWessels Projecten
t.a.v. G. Zwartscholten
Postbus 370
7460 AJ Rijssen

Opdrachtnemer

Eelerwoude
Achterstraat 11
4101 BB Culemborg
T 0345 72 70 00
F 0345 72 70 10
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: P7603.1
Datum: 22-12-2017
Projectleider: Yann Horstink
Opgesteld: Yann Horstink
Gecontroleerd: Jessica Marchal

Onderzoek van Eelerwoude voldoet aan de eisen die het Ministerie van Economische Zaken stelt. Eelerwoude is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. Het Netwerk heeft een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbende een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van flora en fauna. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Natuur is dynamisch, situaties kunnen veranderen.

De opmaak van dit rapport gaat uit van dubbelzijdig afdrukken.

INHOUD

1	ALGEMENE INFORMATIE	5
1.1	Inleiding project.....	5
1.2	Periode ontheffing.....	5
2	DOEL EN BELANG	7
2.1	Doel ontwikkeling en motivatie van belangen.....	7
2.1.1	Gebiedsvisie	7
2.1.2	Water	8
2.1.3	Natuur	9
2.1.4	Cultuur	9
2.1.5	Recreatie, wonen en gebruik	10
2.1.6	Meer achtergrondinformatie.....	10
2.2	Belang tijdelijke natuur rugstreeppad	11
3	HUIDIGE SITUATIE.....	12
3.1	Huidige situatie	12
3.1.1	Meinerswijk	12
3.1.2	Stadsblokken	13
4	WERKZAAMHEDEN EN PLANNING	17
4.1	Werkzaamheden en werkwijze	17
4.2	Eindbeeld	17
4.2.1	Transformatiegebied: industriegebied Meinerswijk	18
4.2.2	Transformatiegebied: Stadsblokken, ASM haven en festivalterrein	20
4.2.3	Te behouden gebied: natuurontwikkelingsgebied Meinerswijk en groene zone Stadsblokken.....	22
4.2.4	Meer achtergrondinformatie.....	22
4.3	Planning werkzaamheden	22
5	VERBODSBEPALINGEN	23
5.1	Rugstreeppad - beschermingsregime soorten van de Habitatrichtlijn (3.2 Wnb)	23
6	METHODE	24
6.1	Bureauonderzoek.....	24
6.2	Inventarisatie behouden gebied.....	24
6.3	Inventarisatie transformatiegebieden.....	25
6.3.1	Amfibieën	25
7	RESULTATEN.....	28
8	EFFECTEN	29
9	GUNSTIGE STAAT VAN INSTANDHOUDING	30
9.1	Staat van instandhouding	30
9.2	Afbreuk gunstige staat van instandhouding.....	30
9.3	Zorgvuldig handelen	31

10	MAATREGELEN	32
10.1	Maatregelen	32
10.2	Doel maatregelen.....	35
10.3	Effectiviteit maatregel	35
10.4	Monitoring	35
11	ALTERNATIEVEN.....	36
11.1	Alternatieve locatie.....	36
11.2	Alternatieve inrichting	36
11.3	Alternatieve werkwijze en planning.....	36
	LITERATUUR	38
	BIJLAGE I – PLANKAART EILANDEN 3.0.....	39

1

ALGEMENE INFORMATIE

1.1 Inleiding project

KondorWessels heeft een groot deel van de gronden van het Arnhemse uiterwaardpark Meinerswijk en de Stadsblokken aangekocht. Deze door natuur en agrarische gronden omgeven gebieden liggen midden in de stad Arnhem. Zij vormen de verbindende schakel tussen noord, zuid, oost en west. De gebieden 'De Praets' (noordkop van Meinerswijk) en de 'Stadsblokken' liggen echter stil in ontwikkeling. Hier bevinden zich geïsoleerde woonclusters en is er oude industrie in de vorm van fabrieken en een haven aanwezig. Het geheel oogt vervallen. De gebieden zijn niet uitnodigend en lijken door beperkte ontsluiting ook ontoegankelijk te zijn. Dit in groot contrast tot het natuurontwikkelingsgebied Meinerswijk, waar vele Arnhemmers jaarlijks recreëren in deze ecologische hotspot. Op 19 december 2016 is door de Gemeenteraad een uitwerkingskader vastgesteld voor de verdere ontwikkeling van het gebied.

Ontwikkelen, met respect voor de natuur en behoudt van het natuurlijke karakter

KondorWessels wil de gronden ontwikkelen, zoals omschreven in het plan De Eilanden 3.0 en binnen de eisen uit het uitwerkingskader. Zij zijn voornemens kleinschalig woningbouw, recreatieve voorzieningen, horeca en een jachthaven aan te leggen. Omdat de grootschalige plannen van voormalige eigenaar Phanos veel weerstand opleverde, is gekozen voor minder bebouwing en wil men huidige natuurwaarden en potenties zoveel mogelijk benutten. Dit doet men onder andere door het natuurontwikkelingsgebied te vergroten. Een combinatie tussen architectuur en natuur moet resulteren in een hoogwaardig leefmilieu. Op deze manier wil men ervoor zorgen dat er voldoende draagvlak is bij de voornamelijk groene partijen, de omwonenden en de stad.

1.2 Periode ontheffing

De start uitvoering wordt verwacht in 2019. Reeds voor die tijd zijn maatregelen vanuit ecologie nodig. Het project heeft een lange uitvoeringsduur, mogelijk 10 jaar. De looptijd van de ontheffing zal derhalve voor de maximale periode van 5 jaar moeten gelden, van 2019-2023.

Figuur 1. Globale ligging Stadsblokken-Meinerswijk (rood doorbroken lijn) in relatie tot de stad Arnhem, met Nederrijn en IJssel. Bron: Bing.com, 2017.

Figuur 2. Detailkaart met globale ligging van het plangebied (rood doorbroken lijn) en aangegeven enkele veelgebruikte toponiemen. Bron: Bing.com, 2017.

2

DOEL EN BELANG

2.1 Doel ontwikkeling en motivatie van belangen

2.1.1 Gebiedsvisie

Het belangrijkste doel als geformuleerd in de gebiedsvisie uit 2012 is het realiseren van natuur. Stadsblokken Meinerswijk moet een groot en aaneengesloten uiterwaardenpark vormen. “Op basis van het door de raad vastgestelde advies in de bevindingenrapportage zijn ten aanzien van de ruimtelijke ambities en een verkenning van rivierkundige maatregelen de volgende doelstellingen geformuleerd (Gebiedsvisie, 2012, p55):

1. Het realiseren van een robuuste uiterwaardennatuur van Meinerswijk tot en met Bakenhof met ruimtelijke en landschappelijke continuïteit.
2. Het zoveel mogelijk tot ontwikkeling brengen van het laagdynamische kwelplassensysteem en stroomdalvegetatie en moerasvegetatie.
3. Het ontwikkelen van mogelijkheden voor recreatie.
4. Het bevorderen van toegankelijkheid naar en in het gebied over land en water.
5. Het behouden en beleefbaar maken van cultuurhistorische waarden.
6. De mogelijkheid om programmatische betekenis toe te voegen.
7. Het doseren van de dynamiek in het gebied zodat recreatie en natuurontwikkeling beiden goed tot ontwikkeling kunnen komen.”

De eerste helft is gerealiseerd op de gronden welke in bezit zijn van de gemeente en het Rijk. Dit was fase één. Er zijn een aantal rivierverruimende maatregelen genomen, onder meer is er een nevengeul gegraven tussen Stadsblokken en Malburgen. Daarnaast zijn er nieuwe fiets- en wandelpaden aangelegd en is de cultuurhistorie op verschillende plekken zichtbaar gemaakt, met kunstwerken en informatiepanelen.

De tweede helft, zo'n 150 hectare groot is in bezit van KondorWessels Projecten en zal grotendeels ook worden ontwikkeld tot een uiterwaardenpark. De gebiedsvisie beschrijft dat deze ontwikkeling een privaat initiatief moet zijn. Daartoe is in opdracht van de eigenaar tussen 2013 en 2015 op basis van de gebiedsvisie uit 2012 het plan 'de Eilanden 2.0' gemaakt, welke de onderlegger is geweest voor het uitwerkingskader Fase 2 uit 2016. Uitwerkingskader fase 2. Dit document beschrijft de nadere richtlijnen voor de verdere ontwikkeling van de twee 'dynamische gebieden in 'Stadsblokken Meinerswijk'; voormalig industrieterrein Stadsblokken en bedrijventerrein Meinerswijk. Het document bevat zowel inspirerende voorbeelden (referentiebeelden, artist impressions) als harde randvoorwaarden (maximale footprint, bouwhoogtes, etc.) en heeft als leidraad gediend voor het Masterplan.

In het uitwerkingskader zijn de volgende algemene principes geformuleerd (p8):

- Geef de natuur de ruimte;
- Geef de rivier de ruimte;
- Transformeer de zwakke plekken;
- Voeg bijzonder programma toe;
- Wonen is deel van de functiemix;
- Functies verdragen elkaar in redelijkheid;
- Ontwikkel het gebied organisch;
- Maak enclaves in het groen;
- Het landschap is van iedereen;
- Streef naar duurzaamheid;
- Beperk autoverkeer;
- Parkeer in de enclaves.

2.1.2 Water

De rivieren zijn de afgelopen eeuwen ingesnoerd in een steeds strakker jasje. In Arnhem heeft de ontwikkeling van Malburgen na de oorlog een flinke hap uit het overstromingsgebied van de Rijn genomen. In die vernauwde bedding komt de rivier bij hoogwater te hoog te staan waardoor het achterland gevaar loopt te overstromen.

Met het Ruimte voor de Rivier programma is er in 2013 daartoe een nevengeul in de groene rivier aangelegd, en een kleinere nevengeul tussen de Plas van Bruil en de Rijn, die met nog enkele rivierverruimende maatregelen gezamenlijk voor 8 cm waterstandsverlaging zorgen bij extreem hoogwater. Door geplande veranderingen in de afvoerverdeling van de Rijntakken (deltaprogramma 2017), wordt er gezocht naar mogelijkheden om in Meinerswijk nogmaals een waterstandsverlaging te realiseren. Daarmee is de gebiedsontwikkeling Stadsblokken Meinerswijk onlosmakelijk verbonden met de nationale wateropgave. Het realiseren van meer ruimte voor de rivier hier maakt het tevens mogelijk op andere plekken weer meer ruimte voor de rivier te creëren, enzovoorts. Al deze maatregelen bij elkaar zorgen ervoor dat de rivierwaterstanden bij grote hoeveelheden water hier en in de rest van Nederland minder hoog worden, en Nederland veiliger wordt. Tegelijkertijd is bij het ontwikkelen van bebouwing in het buitendijkse gebied het realiseren van meer ruimte voor de rivier verplicht, waardoor bouwopgave en wateropgave een integrale opgave vormen.

De in het uitwerkingskader getekende nevengeul zal samen met andere waterstandsverlagende maatregelen moeten leiden tot het behalen van de doelstellingen. In het Masterplan wordt een pakket aan waterstandsverlagende maatregelen voorgesteld waarmee de doelstellingen worden behaald.

2.1.3 Natuur

Het ontwikkelen van een aaneengesloten natuurlijk rivierenlandschap, met kansen voor bestaande en nieuwe planten en dieren. Alle agrarische gronden die nu nog eigendom zijn van KWP en aangemerkt zijn als GNN (Gelders Natuurnetwerk) en/of GO (Groene Ontwikkelingszone) hebben worden toegevoegd aan het bestaande uiterwaardenpark en krijgen de bestemming 'natuur'. Daarmee ontsnippert het gebied en komt de grote eenheid natuur in één beheer. In totaal komt er circa 56 hectare aan extra natuur bij, waarvan 23 hectare in het gebied Stadsblokken-Meinerswijk.

Figuur 3. Bestemming van gronden, met hierop zichtbaar de agrarisch gebruikte gronden. Wanneer deze grond in eigendom komt van de gemeente Arnhem kan hij als natuur bestemd en ontwikkeld worden. Bron: Bestemmingsplan Meinerswijk 2015.

Het bebouwde oppervlakte, nu nog bestaande uit verouderde en industriële bouwwerken, wordt vervangen door kleinschalige woningbouw op een kleiner oppervlakte. Door een groene leefomgeving te maken, waarbij natuur tot aan de gevel ontwikkeld kan worden, en natuurinclusief te ontwikkelen, ontstaat ook ruimte voor nieuwe (stads)natuur, bovenop de eerder aangegeven natuur. Door het nemen van natuurinclusieve maatregelen, zoals verblijven voor vleermuizen, huismus, gierzwaluw en zwarte roodstaart, wordt stadsnatuur gefaciliteerd. Samen met de groene leefomgeving ontstaat een volwaardig habitat voor de soorten. Met de ontwikkeling is dus niet alleen nieuwe riviernatuur met oobossen en rivierduinen gebaat, zoals je deze kan verwachten in de extra 56 hectare, maar ook stadsnatuur! Per saldo zal de natuurwaarde van Stadsblokken-Meinerswijk in de nieuwe situatie toenemen.

2.1.4 Cultuur

Gebruiken wat er aan interessants nog voorhanden is. Het tot zijn recht laten komen van de bijzondere cultuurhistorische havens als nieuwe bestemmingen. Het beter tot hun recht laten komen van de sleuteldam en de historische enclaves De Praets en Het Heuveltje.

2.1.5 Recreatie, wonen en gebruik

De opgave voor dit gebied is om er één aaneengesloten uiterwaardenpark van te maken, met meer doorgaande (fiets)routes, struinpaden, zwem- en vaarmogelijkheden, natuurbeleving en ruimte voor cultuur en festivals. Vanuit de gebiedsvisie wordt een dynamische zone met twee ontwikkelgebieden voorgesteld; langs de rij, op stadsblokken tussen binnenstad en Malburgen in en op het huidige bedrijventerrein Meinerswijk. Er wordt een luwe zone voorgesteld in het zuiden van Meinerswijk. Stadsblokken en bedrijventerrein Meinerswijk zijn hiermee ontwikkellocaties die als levendige dynamische onderdelen van het uiterwaardenpark ontwikkeld moeten worden, met een mix van natuur, wonen (water-)sport, festivals en cultuur. Het totaal nieuw te realiseren gebouwde programma (in bestaande en nieuwe bebouwing) voor Stadsblokken en Meinerseiland, is 20.000 m2 footprint. Dat is 10.000 m2 op beide terreinen, waarbij een verschuiving van 20% van Meinerseiland naar stadsblokken mogelijk is. Minimaal 20% van deze 20.000 m2 footprint gebouwde oppervlakte krijgt een niet-wonen functie. Voor de woonmilieu is de opgave om woonmilieu in het hogere segment te realiseren, waar deze unieke locaties zich ook in het bijzonder voor lenen. Door tevens in het lage en middensegment woningen toe te voegen in het gebied ontstaan diverse milieus met diverse bewoners.

Kader belang woningaanbod

In Arnhem is sprake van bevolkingsgroei, zo blijkt ook uit de Bevolkingsprognose Arnhem 2016 – 2030, waarin aangegeven wordt dat Arnhem groeit van 153.817 inwoners in 2016 tot 168.000 inwoners in 2030. Arnhem is hiermee een van de snelst groeiende gemeenten buiten de Randstad. De bevolkingsgroei heeft grote effecten op de vraag en aanbod van woningen in de stad. Het Centraal Planbureau heeft berekend dat er in 2050 minimaal 28.000 en maximaal 72.000 nieuw te bouwen huizen nodig zijn in Arnhem-Nijmegen. Dit is veel meer dan het aantal inbreidingsmogelijkheden (ca. 15.000 woningen (PBL, 2016)), waardoor nieuwbouw gekozen moet worden in nieuwe gebieden (bijvoorbeeld buitengebied), of door de stad verder te verdichten.

De voorgenomen ontwikkeling beantwoordt in bovenstaande woningvraag. Het voorziet in de ontwikkeling van zowel, laag-, midden- en hoogsegment, passend bij de diversiteit van de stad.

De huidige bouw in het industriegebied Meinerswijk als Stadsblokken is vaak gedateerd en voldoet niet aan de kwaliteitseisen van het vigerend Bouwbesluit. Panden zijn slecht onderhouden, waardoor onder andere scheuren en gaten zijn ontstaan en dakpannen afhangen. Door de panden niet te renoveren verslechteren deze en kunnen gevaarlijke situaties ontstaan, zoals door afvallend dakpannen en loslatende gevelplaten. Dit gaat ten koste van de openbare veiligheid. De gaten en scheuren hebben tot gevolg dat er warmteverlies is en gebouwen vochtig worden. Zodoende kunnen schimmels, bacteriën en huismijt ontwikkelen, die een bedreiging vormen voor de gezondheid van de gebruikers. De nieuwbouw maakt het mogelijk te voldoen aan de laatste eisen uit het bouwbesluit, waarbij het energiegebruik drastisch wordt teruggedrongen en het leefklimaat door isolatie verbeterd. Hiermee levert de ontwikkeling ook een positieve bijdrage aan het terugdringen van CO2-emissies en het tegengaan van klimaatverandering, zoals onder meer afgesproken in het Energieakkoord.

2.1.6 Meer achtergrondinformatie

Website: <http://www.stadsblokkenmeinerswijk.nl/>

Onder het onderdeel 'downloads' is hier ook het "Masterplan Stadsblokken Meinerswijk" te downloaden.

2.2 Belang tijdelijke natuur rugstreeppad

Het natuurontwikkelingsgebied Meinerswijk, alsmede het industriegebied en Stadsblokken hebben van oorsprong een populatie rugstreeppadden. Dit is passend bij het oorspronkelijk verspreidingsbeeld, waarbij de soort voorkomt in de dynamische delen van het land, zoals langs de rivieren. Met het reguleren van de rivieren is dynamiek veelal verdwenen en zijn veel populaties kwijnend. Dit geldt ook voor deze locatie. Het natuurontwikkelingsgebied, waar de soort mogelijk nog met een klein aantal voorkomt is hedendaags grotendeels ongeschikt. Voortplantingswateren zijn overwoekerd met planten en bevatten vis, waardoor er de laatste jaren geen sprake meer van voortplanting lijkt te zijn. In het plangebied is de soort ondanks intensief onderzoek niet meer vastgesteld.

Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling, waarbij grondwerken plaatsvinden, brengt men dynamiek in het landschap. De rugstreeppad is een zeer flexibele soort en kan als pionierssoort sterk op gebiedsontwikkelingen reageren; plots duikt de soort op, waarna hij explosief toe kan nemen met alle gevolgen van dien. Het is immers een beschermde Habitatrichtlijnsoort. Voorliggend geval heeft zich in het verleden bij de ontwikkeling van de Arnhemse wijk Schuytgraaf ook voortgedaan.

Gelet op de reële kans op spontaan vestigen wil men hier vooraf rekening mee houden, door de soort aanvankelijk tijdelijk de ruimte te bieden binnen de ontwikkeling. Een ontheffing tijdelijke natuur biedt die mogelijkheid.

De ontheffing wordt aangevraagd voor volgende belangen:

Rugstreeppad

Artikel 3.5 en/of artikel 3.6 lid 2 (soorten Habitatrichtlijn, Bern of Bonn):

(i) Ter bescherming van wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats.

(iii) De volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

3

HUIDIGE SITUATIE

3.1 Huidige situatie

3.1.1 Meinerswijk

Met Meinerswijk wordt in Arnhem vaak bedoeld het natuurontwikkelingsgebied ten zuiden van de Nederrijn, westelijk van de Eldenseweg en ten noorden van de Eldense en Drielse dijk. Doorgaans wordt er weinig onderscheid gemaakt tussen de verschillende gebiedsdelen door de inwoners van Arnhem zelf. Men lijkt het hele gebied te zien als één aaneengesloten natuurpark, hoewel er toch duidelijke verschillen zichtbaar zijn tussen de hoge noordoever en de lagere uiterwaard. Vanuit historie werd er klei gewonnen in het uiterwaardengebied voor de baksteenindustrie. De petgaten die hierdoor ontstonden zijn nu een belangrijk onderdeel van het natuurontwikkelingsgebied. Dat veel mensen heel Meinerswijk als een groot natuurgebied lijken te ervaren, komt waarschijnlijk door de oriëntatie. Het startpunt lijkt voor velen te beginnen aan de Drielse dijk, waar men ook daadwerkelijk in de natuur begint. Maar voor eenieder door ook weleens vanuit de noordoostelijk gelegen ingang bij de Nelson Mandelabrug het gebied betreedt, ziet duidelijk dat het niet allemaal natuurgebied is. De Meginhardweg, die hier via kleine woonkernen richting steenfabriek Elden loopt, maakt fysiek onderscheid tussen wat vanuit ecologie beoordeeld natuurpark zal zijn, of niet. Zo staan er langs de Meginhardweg woningen, zijn er de eerdergenoemde woonkernen 't Heuveltje (met agrarische gronden) en De Praets, is er nog een complex van de steenfabriek Meinerswijk met de nodige bijgebouwen. Historisch kwam ook Huis Meinerswijk hiervoor, maar daar is niets van over.

Ook op basis van ecologische kwaliteiten is het gebied ten zuiden en noorden van de Meginhardweg sterk verschillend. Waar het noordelijke gebied gekenmerkt wordt door delen bebouwing (duidelijk aanwezig), weides, het door zandwinning ontstane gat van Bruil en een licht glooiend landschap (gebouwen staan op verhoogde delen) heeft het gebied ten zuiden hiervan met recht het kenmerk natuurpark, of beter natuurontwikkelingsgebied te zijn. Hier wordt het terrein afgewisseld met grote klei- en zandwingaten omsloten door wilgenopslag en -bos, zijn er ruigtes en kort begraasde delen (door forse groepen konikpaarden en gallowayrunderen) en is er een deelgebied met kenmerken van een stroomdalgrasland. Daarnaast zijn er diverse wandelpaden in het gebied, over de doorlaatbrug, langs de steenfabriek Elden en naar de vogelkijkhut. Maar ook midden door de ruigtes en tussen de plassen door kan gewandeld worden. Ook loopt er sinds 2014 een verhard fietspad door het gebied. Het kleiige uiterwaardenlandschap leent zich bij uitstek om rond te struinen en vies te worden. Het is daarom een geliefde plek voor mensen uit Arnhem en omstreken om dichtbij huis 'echte' natuur te zien en te voelen.

3.1.2 Stadsblokken

Net als Meinerswijk liggen de stadsblokken ook ten zuiden van de Nederrijn, alleen pal tegenover het Arnhemse stadscentrum. Aan weerszijde wordt het gebied begrensd met een brug; aan westzijde de Nelson Mandelabrug (Eldenseweg) en ten oosten de John Frostbrug (Nijmeegseweg), welbekend van de 'Slag om Arnhem'. Aan westzijde sluit het terrein aan op Industriegebied, weiland met boerengolf en het natuurontwikkelingsgebied Meinerswijk. De zuidzijde wordt begrensd door een Groene Rivier, een hoogwatergeul die afwisselend droog en nat is met daarachter de Malburgse bandijk. De weides op deze locatie worden agrarisch gebruikt. Er vindt maaibeheer plaats, bemesting en weidegang met vee. Kenmerkend van het gebied is het historisch industriële verleden. Destijds was het namelijk in gebruik door de Arnhemse Stoomsleephelling Maatschappij, een van de grootste Arnhemse werkgevers rond eind 19e eeuw tot de zeventiger jaren van de 20e eeuw. Het bedrijf sloot echter in 1978 haar deuren tijdens de crisisjaren die de Nederlandse scheepvaart destijds onderging. De panden werden gesloopt en wat rest zijn nog enkele restanten, zoals een deel van de scheepshelling, betonnen funderingen, tegelvloeren en enkele kelders.

Enkele delen van wat toen tot de ASM behoorde zijn nog in gebruik. Zo is er verscholen tussen het groen de haven van Coers, waar woonboten liggen, en is er de haven van Van Workum (zijde Nelson Mandelabrug). Hier zit hedendaags nog een watersportcentrum. Op de kop van de ASM-haven wordt momenteel ruimte geboden voor de opbouw van een kleine historische scheepswerf genaamd 'stadsblokkenwerf'. Hier is ook ruimte voor recreatie (strandje en horeca), en vaart een pontje over naar Arnhem-Noord.

Tussen het ASM-terrein, de Groene Rivier en de Eldenseweg ligt een wilgenbosje met enkele ruige delen. Net als in natuurontwikkelingsgebied Meinerswijk lopen hier ook enkele konikpaarden.

Aansluitend aan de oostzijde, tot de John Frostbrug bevindt zich het festivalterrein, een gebied waar jaarlijks evenementen worden gehouden, zoals dancefeesten. Ook wordt hier (meer)jaarlijks een vuurwerkshow gehouden, bijvoorbeeld voor Koningsdag. Het terrein is grotendeels braakliggend. Langs de Nederrijn zitten met grote regelmaat vissers. In de warme zomermaanden maakt men gebruik van enkele kleine zandstrandjes tussen de kribben van de Nederrijn om er te zonnen en te zwemmen (wat officieel verboden is), en wordt er door kinderen gespeeld op het braakliggende terrein. Het gebied wordt in zijn geheel ontsloten door een fietspad, die tussen dit gebied en de Groene Rivier loopt. De ASM haven is vanouds toegankelijk via een weg, die eindigt voor het festivalterrein.

Vanaf de Rijnkade en de Nelson Mandelabrug oogt het gebied groen. De wilgenopslag langs de Nederrijn, de populierenlaan bij de Haven van Coers en het wilgenbosje schermen het achterliggende gebied af. Vanaf de John Frostbrug en provinciehuis is het braakliggende festivalterrein echter goed zichtbaar. Hoewel het relatief maar een klein oppervlak aan groen betreft, laat het gebied door zijn langdurige braakliggende karakter toch ook een groene indruk achter.

Figuur 4. Sfeerimpressie van het industrieterrein Meinerswijk, De Praets en 't Heuveltje.

Figuur 5. Sfeerimpressie van de Stadsblokken.

Figuur 6. Sfeerimpressie van het natuurontwikkelingsgebied Meinerswijk. Hier vindt geen bebouwing plaats.

4

WERKZAAMHEDEN EN PLANNING

4.1 Werkzaamheden en werkwijze

Het betreft een grote gebiedsontwikkeling, waarbij een nevengeul gegraven wordt en een opgehoogd eiland (Meinerseiland) ontwikkeld wordt. In Stadsblokken en industriegebied Meinerswijk wordt gebouwd. Het totaal nieuw te realiseren gebouwd programma (in bestaande en nieuwe bebouwing) voor Stadsblokken en Meinerseiland is 20.000 m². Over exacte aantallen doet het Masterplan nog geen uitspraken. Dat is uiteindelijk van de exacte grootte van woningen en appartementen afhankelijk. In de visie van KWP ligt de nadruk op de vrije koopsector voor wat de woningen op Meinerseiland betreft. In de Haven van Workum en ASM Haven komen zowel koop als huur, vrije sector als sociale woningen en appartementen.

Met de huidige stand van zaken, waarbij nu alleen het Masterplan ligt, kan nog geen werkwijze gepresenteerd worden. Dit is sterk afhankelijk van hoe het plan verder vorm zal krijgen. Duidelijk is wel dat er grootschalige voorbereidende en inrichtingsmaatregelen getroffen zullen worden. De werkwijze t.a.v. het ecologisch handelen staat beschreven in het hoofdstuk maatregelen.

4.2 Eindbeeld

Het gebied Stadsblokken en Meinerswijk is opgedeeld in een drietal te ontwikkelen gebieden: twee transformatiegebieden (industrieterrein Meinerswijk en Stadsblokken) en een natuurontwikkelingsgebied. De voorgenomen ontwikkelingen zullen met name op de transformatiegebieden betrekking hebben. Het natuurontwikkelingsgebied zal grotendeels blijven zoals dit nu is. Wel zullen de agrarische gronden hier na overdracht aan de gemeente Arnhem ontwikkeld worden tot Gelders Natuurnetwerk (GNN). Hoewel de exacte invulling van de gebieden nog niet geheel vast staat, is wel in grote lijnen bekend wat deze ambities inhouden. De ambities zijn vastgesteld in het plan De Eilanden 3.0, opgesteld door Bureau Harro en De Zwarte Hond op 7 november 2017. In de bijlage zijn de plankaarten 'situatie nu', 'voorbeelduitwerking' en 'visiekaart' opgenomen.

Figuur 7. Weergave uit het plan de Eilanden 3.0. Zichtbaar het te behouden (natuurontwikkeling)gebied en het te transformeren gebied.

Hieronder wordt per deelgebied beschreven wat de voorgenomen ontwikkelingen in de verschillende gebieden zijn. In de bijlage van deze rapportage zijn tevens plankaarten opgenomen.

4.2.1 Transformatiegebied: industriegebied Meinerswijk

Dit betreft het deelgebied globaal ten westen van de Eldenseweg, ten noorden van de Meginhardweg. Meer precies gaat het om de huidige locatie van steenfabriek Meinerswijk en aanliggende gronden, tot het Gat van Bruil, met uitzondering van De Praets en 't Heuveltje.

Het voornemens is dit gebied tot een soort schiereiland te maken. Dit wordt mogelijk door het Gat van Bruil door te trekken tot De Praets. Aan de westzijde is deze reeds doorgetrokken tot aan de Nederrijn, maar is hij met een kleine dam nog afgescheiden. De weg Meinerswijk, richting het huidige fabrieksterrein wordt de toegang tot het gebied. Op het eiland wordt kleinschalige woningbouw ontwikkeld. Hiervoor zal ook nieuwe infrastructuur aangelegd moeten worden. In essentie heeft dit deel een groene uitstraling, waardoor er ook kansen zijn voor natuurontwikkeling.

Het transformatiegebied zal na ontwikkeling bestaan uit een bebouwd deel en een meerderheid natuur. Het natuurontwikkelingsgebied moet tot aan de perceelgrenzen van de woningen ontwikkeld worden. Men stapt vanuit huis dus rechtstreeks het natuurgebied in. In totaal zal binnen het transformatiegebied 23 hectare extra natuurgebied ontstaan naast de transformatie van agrarische grond die direct onderdeel uit gaan maken van het natuurontwikkelingsgebied Meinerswijk. In het gebied is straks ook ruimte voor recreatie (bijvoorbeeld voor kanoën, zwemmen in het Plas van Bruil, wandelen en struinen langs oevers), en bijvoorbeeld cultuur (bijvoorbeeld voor een EXPO en bezoekerscentrum). Een deel van de bestaande bebouwing zou hiervoor hergebruikt kunnen worden, zoals een deel van de fabriekshallen.

Figuur 8. Weergave uit het plan de Eilanden 3.0. Situatie industriegebied Meinerswijk nieuw.

Figuur 9. Weergave uit het plan de Eilanden 3.0. Situatie industriegebied Meinerswijk nieuw.

Figuur 10. Bestemming van gronden, met hierop zichtbaar de overlap van agrarische gronden met GNN uit Figuur 17. Wanneer deze grond in eigendom komt van de gemeente kan hij als natuur bestemd en ontwikkeld worden. Bron: Bestemmingsplan Meinerswijk 2015.

4.2.2 Transformatiegebied: Stadsblokken, ASM haven en festivalterrein

Het ontwikkelgebied betreft globaal het gebied van de oude ASM haven en het festivalterrein. Het wordt begrensd door de Nederrijn aan noordzijde en de Groene Rivier aan de zuidzijde. De groene ruimte tussen de ASM haven en de Eldenseweg blijft behouden, net als de locatie met woonboten in de haven van Coers (het doel is deze ruimte wel meer toegankelijk te maken vanaf het terrein zelf).

In het gebied is woningbouw voorgenomen, die verwijzend zal zijn naar het scheepsverleden. Zo zullen nieuwe gebouwen op de historische plekken van de oude ASM gebouwen teruggebracht kunnen worden, eveneens in de vorm daarvan, maar met andere functies. Ook zal de haven van Van Workum herontwikkeld worden. Bij het fabrieksterrein blijft dit deel in essentie groen van buitenaf. Voor de ontwikkeling zal ook infrastructuur aangelegd moeten worden.

Het festivalterrein zal heringericht worden, met een centraal deel voor bijvoorbeeld sport en cultuur, maar zal daarnaast evenwel zijn functie als festivalterrein behouden. Rondom is het voornemen een rivierduinlandschap te maken, waarin men kan recreëren.

Figuur 11. Weergave uit het plan de Eilanden 3.0. Situatie Stadsblokken nieuw.

Figuur 12. Weergave uit het plan de Eilanden 3.0. Situatie Stadsblokken nieuw.

Figuur 13. Weergave uit het plan de Eilanden 3.0. Situatie Stadsblokken nieuw.

4.2.3 Te behouden gebied: natuurontwikkelingsgebied Meinerswijk en groene zone Stadsblokken

Het huidige natuurontwikkelingsgebied Meinerswijk en de groene zone rondom Stadsblokken blijven onaangetast. Hier wordt geen woningbouw voorzien. Wel is er de mogelijkheid tot omvormen van de agrarische gronden naar natuur en het realiseren van GNN wanneer de grond in eigendom komt van gemeente. De voorgenomen ontwikkeling kan betekenen dat er wens is bestaande wandel- en fietspaden aan te sluiten, of nieuwe aan te leggen. Ook zal er door toenemende bewoning rondom het gebied meer recreatieve druk kunnen ontstaan. Het gebied is daarom mede onderzocht op het voorkomen van beschermde soorten, om randwerking (grensoverschrijdende effecten) te beoordelen.

4.2.4 Meer achtergrondinformatie

Website: <http://www.stadsblokkenmeinerswijk.nl/>

Onder het onderdeel 'downloads' is hier ook het "Masterplan Stadsblokken Meinerswijk" te downloaden.

4.3 Planning werkzaamheden

De verwachting is dat het bestemmingsplan in najaar 2018 vastgesteld wordt. Uitgaand van de gang naar de Raad van State, met een gemiddelde duur van 1 jaar, betekent dat de uitvoering eind 2019 kan starten. De stap naar de Raad van State staat daarbij niet vast, waardoor start eerder kan beginnen. Dit betekent dat voorgenomen grondwerken starten in 2019 (graven geul en ophogen Meinerseiland). De duur van het plan zal circa 10 jaar bedragen. Het zwaartepunt zal in de eerste drie jaren liggen. De looptijd van de ontheffing zal derhalve voor de maximale periode van 5 jaar moeten gelden, van 2019-2023.

5

VERBODSBEPALINGEN

5.1 Rugstreeppad - beschermingsregime soorten van de Habitatrictlijn (3.2 Wnb)

Art. 3.5 lid 1. Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen

N.v.t. Ontheffing voor het doden is niet nodig. Er worden voldoende maatregelen genomen om doden en vangen te voorkomen vanuit de zorgplicht. Ontheffing voor het vangen is wel noodzakelijk. Tijdens de werkzaamheden zal (intensief) gecontroleerd worden op het voorkomen van de soort en zullen zij actief verplaatst worden naar het deelgebied tijdelijke natuur.

Art. 3.5 lid 4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen

N.v.t. Nu is het plangebied geen leefgebied van de soort. Door intensief te controleren op de soort in met name de actieve periode, kan voorkomen worden dat zij zich er kunnen vestigen. De locatie tijdelijke natuur waarheen zij verplaatst worden voorziet wel in voortplantingsplaatsen of rustplaatsen. Met een ontheffing tijdelijke natuur kan voorkomen worden dat na opheffen van dit gebied een verbodsovertreding begaan wordt.

Art. 3.5 lid 3. Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen

Ontheffing voor het rapen van dieren en eieren is noodzakelijk. Tijdens de werkzaamheden zal (intensief) gecontroleerd worden op het voorkomen van de soort en zullen zij actief verplaatst worden naar het deelgebied tijdelijke natuur. Derhalve is ontheffing tijdelijke natuur noodzakelijk.

Art. 3.5 lid 2. Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren

Het opzettelijk verstoren van de rugstreeppad zal zo beperkt mogelijk blijven, maar is niet geheel uit te sluiten. Derhalve is ontheffing tijdelijke natuur noodzakelijk.

Art. 3.5 lid 5. Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

N.v.t. Er komen geen beschermde plantensoorten voor. Derhalve wordt deze verbodsbepaling niet overtreden.

6

METHODE

6.1 Bureauonderzoek

Voor alle gebieden is gebruik gemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie alsmede eerdere onderzoeken van adviesbureaus en andere groepen. Uit deze gegevens moet blijken of er in, of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.

Daarnaast is gebruik gemaakt van de verspreidingsgegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De NDFF geeft informatie over waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren. Het is de meest complete natuurdatabank van Nederland door een bundeling van meer dan 100 verschillende databanken. De databank bevat uitsluitend gevalideerde gegevens, gevalideerd door de (voormalige) Gegevensautoriteit Natuur (GAN). De NDFF is gevuld met gegevens uit databanken van verschillende organisaties die deze gegevens op professionele wijze verzamelen (zoals SOVON Vogelonderzoek Nederland, de Zoogdiervereniging en De Vlinderstichting). Ook de gegevens van verschillende gemeenten, waterschappen, provincies en terreinbeherende organisaties zijn toegevoegd. De databank wordt dagelijks aangevuld met recente waarnemingen die via de invoerportalen binnenkomen. Op dit moment bevat de NDFF meer dan 100 miljoen waarnemingen.

6.2 Inventarisatie behouden gebied

Om een goed beeld te krijgen van de directe omgeving van de transformatiegebieden zijn er twee veldbezoeken uitgevoerd in het te behouden gebied. Op basis van deze veldbezoeken is de potentiële geschiktheid van het gebied voor de beschermde soorten onderzocht. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopen onderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten ook genoteerd.

Naast de 2 veldbezoeken heeft er een uitgebreide literatuurstudie plaatsgevonden naar alle beschermde soorten, die in deze rapportage terug te vinden is per soortgroep onder de kop 'bronnenonderzoek'. Onder de kop 'waarnemingen' wordt per soortgroep het voorkomen besproken.

6.3 Inventarisatie transformatiegebieden

De methodiek voor andere soortengroepen dan waarvoor hier ontheffing wordt aangevraagd staan beschreven in de natuurrapportage. Wel zijn van alle soortgroepen de inventarisatiemomenten opgenomen in onderstaand overzicht.

6.3.1 Amfibieën

Het onderzoek naar amfibieën concentreerde zich op de watervoerende elementen en werd in hoofdzaak vanaf de oevers uitgevoerd. Het veldwerk bestond uit het steekproefsgewijs bemonsteren van de aanwezige waterelementen met behulp van een standaard RAVON-schepnet. Naast bemonstering werd onderzoek gedaan naar roepende individuen en is gezocht naar larven en eieren. De focus lag vooral op de rugstreeppad, maar rekening gehouden werd er ook met het aantreffen van bijv. kamsalamander en poelkikker. Het onderzoek werd uitgevoerd in twee gerichte veldrondes, in de periode mei tot eind juni, en is daarnaast gecombineerd met het onderzoek naar andere soortgroepen (overdag bijvoorbeeld met vaatplanten en vissen, en 's nachts bij het onderzoek naar vleermuizen). Een van de rondes werd 's avonds uitgevoerd met de hoop roepende individuen van rugstreeppad aan te treffen. De onderzoeksintensiteit is gebaseerd op de onderzoeksmethoden van RAVON (Groeneveld, et. al., 2011) en heeft zich in het bijzonder gefocust op oude voortplantingswateren en locaties waar de soort eerder aangetroffen werd.

jaar	Veldbezoeken	Datum	Tijdstip (uur)	Quickscan	Vleermuizen	Broedvogels & jaar rond beschermde soorten	Vaatplanten	Mossen en korstmossen	Amfibieën	Vissen	Grondgebonden zoogdieren	Ongewervelden	Veldwerker(s)	Temperatuur (°C)	Bewolking	Windkracht (Bft)	Windrichting	Neerslag
2016	1	4 april	6.00-11.30			12	o	o	o	o	o	o	VdL, BH	14	half bewolkt	3	Z	droog
	2	6 mei	8.00-18.00	3		o	12	o	o	o	o	o	YH	20	half bewolkt	3	OZO	droog
	3	10 mei	6.00-10.00			12	o	o	o	o	o	o	VdL	14	half bewolkt	2	OZO	droog
	4	14 mei	22.00-23.15		o	o			123		o	o	YH	14	geheel bewolkt	3	NW	regen
	5	25 mei	21.25-23.50		1	1			1		o	o	TK	10	bewolkt	2	ZZW	droog
	6	29 mei	21.40-24.00		2	2			2		o	o	TK	15	zwaar bewolkt	3	NO	droog
	7	7 juni	22.00-0.30		2	2			2		o	o	TK	19	bewolkt	2	NO	droog
	8	10 juni	6.00-9.00			12	o	o	o		o	o	BH	12	geheel bewolkt	2	N	droog
	9	14 juni	8.00-17.30			o	12	o	12	12	12	12	YH	20	geheel bewolkt	2	ZZW	lichte neerslag
	10	15 juni	3.15-5.30		1	o			o		o	o	TK	11	bewolkt	2	ZW	droog
	11	12 juli	3.15-5.30		2	o			o		o	o	TK	13	zwaar bewolkt	2	ZW	droog
	12	13 juli	21.45-24.30		1	o			o		o	o	TK	14	zwaar bewolkt	2	WNW	droog
	13	18 augustus	8.00-18.00	3		o	o	o	o	o	o	o	YH	20	onbewolkt	3	NO	droog
	14	31 augustus	21.45-2.15		12	o			o		o	o	RR	17	onbewolkt	2	ZZW	droog
	15	21 september	21.30-2.30		12	o			o		o	o	RR	12	bewolkt	2	O	droog
2017	16	17 februari	5.30-7.00			12							YH	8	geheel bewolkt	3	W	droog
	17	24 maart	5.30-7.00			12							YH	14	bewolkt	3	ONO	droog
	18	10 april	5.00-17.00			12	o		o		o	12	YH	14	bewolkt	3	WNW	droog
	19	15 mei	8.00-17.00			o	o	12	o		o	12	YH	21	half bewolkt	2	ZZW	droog
	20	19 juni	7.00-17.00			o	o		o		o	12	YH, BH	28	onbewolkt	2	O	droog
	21	29 juni	8.30-16.00			o	o	12	o		o	o	YH	20	bewolkt	2	ZW	droog
	22	5 juli	7.30-18.00			o	o		o		o	12	YH, BH, RK	24	onbewolkt	2	NW	droog

Toelichting gebruikte afkortingen:

1: transformatiegebied: Industriegebied Meinerswijk

2: transformatiegebied: Stadsblokken

3: Natuurontwikkelingsgebied Meinerswijk

o: soortgroep meegenomen bij onderzoek naar doelsoortgroep

VdL: Vincent de Lenne

BH: Bert Haamberg

YH: Yann Horstink

TK: Tjeerd Kooij

RR: Reinoud Raaijmakers

RK: Rinze Kroeskop

Kader – ecologisch deskundige

Bron: RVO / Ministerie van Economische Zaken

Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of – bescherming.

7

RESULTATEN

Onderstaande resultaten zijn tevens (uitgebreider) weergegeven in de natuurrapportage (Horstink, 2017). Voor een uitgebreidere beschrijving wordt naar deze rapporten verwezen.

Rugstreeppad is bekend van Meinerswijk, maar komt in zeer lage (zorgwekkende) aantallen voor, of is reeds verdwenen. Uit de NDFF blijkt dat de rugstreeppad voor het laatst in 2013 in Meinerswijk gemeld werd. Sindsdien zijn er geen meldingen meer van de soort gedaan. De soort werd daarvoor ook weinig waargenomen in Meinerswijk, maar in 2011 was nog melding van een locatie met 30 dieren. Voortplantingswateren van de soort liggen er ten zuidoosten van de steenfabriek Elden (kwelmoeras), rondom de doorlaatsluis en ook eens bij het Gat van Bruil. Tijdens de veldbezoeken is de rugstreeppad geen enkele keer waargenomen. Ook zijn er geen roepende dieren gehoord. Mogelijk dat de soort in het te behouden gebied gemist is geweest, omdat veldbezoeken daar hoofdzakelijk overdag hebben plaatsgevonden en daar slechts eenmaal 's avonds geluisterd is naar koorzang. Maar evenwel is het mogelijk dat de soort verdwenen is in het gebied.

8

EFFECTEN

De rugstreeppad is niet aangetroffen in de transformatiegebieden. Mogelijk dat de soort wel in zeer lage dichtheden voorkomt in het te behouden gebied. Zowel het te behouden gebied, als de transformatiegebieden lijken momenteel matig geschikt te zijn voor de soort, met voornaamste redenen dat dynamiek grotendeels verdwenen is, er sprake is van successie (weinig pioniersvegetaties), potentiële voortplantingswateren ongeschikt zijn (bezet met vis, weinig lichtinval door opgaande vegetatie) en geschikte voortplantingswateren ontbreken. Hoogwatervrije overwinteringsplaatsen zijn wel aanwezig in beide gebieden. De lokale trend van de soort wordt verwacht een forse afname te laten zien (door gebrek aan dynamiek en weinig geschikte voortplantingswateren). De gunstige staat van instandhouding is lokaal waarschijnlijk dan ook negatief. Aantallen zijn al langere tijd laag en voor een vitale populatie zijn meer dieren noodzakelijk.

Gelet op de flexibiliteit van de rugstreeppad, waarbij de soort spontaan kan opduiken bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening gehouden worden met het plots opduiken van de soort. Er is geen barrière voor de soort op de transformatiegebieden te bereiken. Omdat de soort nu niet voortkomt is strikt genomen een ontheffing Wet natuurbescherming niet noodzakelijk. Om te voorkomen dat tijdens de uitvoering plots rugstreeppadden opduiken en alsnog een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk is (waardoor uitvoering mogelijk stilgelegd moet worden), biedt een ontheffing Tijdelijke Natuur de meest praktische oplossing.

Cumulatieve effecten

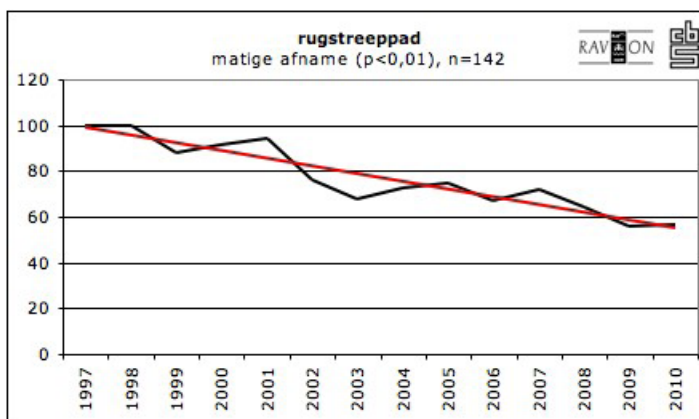
In de directe omgeving zijn geen andere ontwikkelingen bekend waarbij mogelijke effecten op rugstreeppad kunnen plaatsvinden.

9

GUNSTIGE STAAT VAN INSTANDHOUDING

9.1 Staat van instandhouding

De rugstreeppad is als Rode lijst soort opgenomen en beschreven als 'gevoelig'. Hoewel de soort lokaal algemeen kan voorkomen, is dat in voorliggende situatie niet het geval. Er is van het gebied geen trend bekend, maar uitgaande van de waarnemingen in de NDFF in dit door natuurliefhebbers druk bezochte gebied, is op te merken dat de afgelopen jaren een sterk dalen trend is. Dat klopt ook met de landelijke trend, waarbij de soort sinds 1950 met ruim 40% achteruit gegaan is. Er is lokaal derhalve sprake van een ongunstige staat van instandhouding.

9.2 Afbreuk gunstige staat van instandhouding

Met de ontwikkeling worden in basis geen negatieve effecten op de soort verwacht, omdat deze afwezig is gebleken. Het spontaan opduiken kan er echter toe leiden dat dieren geschaad worden, bijvoorbeeld door grondwerken. Door tijdens de ontwikkeling ruimte te laten voor tijdelijke natuur kan de populatie lokaal een boost krijgen. Na afronden van de werkzaamheden is extra natuur ontwikkeld en zijn er volop mogelijkheden voor de soort. De verwachting is dat de soort positief zal reageren op de ontwikkeling.

9.3 Zorgvuldig handelen

Tijdens de werkzaamheden wordt rekening gehouden met de algemene zorgplicht. Er worden bijvoorbeeld geen werkzaamheden gestart tijdens de kwetsbare periode van de soorten en het broedseizoen van vogels en er wordt tijdens de werkzaamheden één kant op gewerkt waardoor mogelijk aanwezige dieren zelf het gebied kunnen ontvluchten.

Daarnaast worden handelingen achterwege gelaten of extra maatregelen genomen om te voorkomen dat door de te nemen werkzaamheden nadelige effecten op flora en fauna worden veroorzaakt. Globaal wordt ervoor gezorgd dat werkzaamheden niet na zonsondergang en voor zonsopkomst worden uitgevoerd, zodat verstoring op de nachttactieve soorten als marters en vleermuizen zoveel mogelijk wordt voorkomen. Maatregelen worden in een ecologisch werkprotocol opgenomen. Dit protocol is tijdens de werkzaamheden op de locatie aanwezig en onder betrokken medewerkers bekend. Tijdens de werkzaamheden is er sprake van ecologische begeleiding en staat een ter zake kundige altijd paraat voor vragen en onvoorziene situaties.

10

MAATREGELEN

10.1 Maatregelen

Ecologisch werkprotocol

Alle te nemen maatregelen zijn in onderstaand ecologisch werkprotocol samengevat. Dit protocol is tijdens de werkzaamheden op de locatie aanwezig en onder betrokken medewerkers bekend. Ook eventuele aanvullende voorwaarden uit de ontheffing worden hierin meegenomen.

Invullen voor aanvang van werkzaamheden:

Begeleidend ecooloog:
(naam, firma,
telefoonnummer)

Toezichthouder:
(naam, firma,
telefoonnummer)

Ontheffinghouder:
(naam, firma,
telefoonnummer)

Werkbare periode-werktijdstip

- U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de seizoensactiviteiten van de voorkomende soorten. De in dit protocol genoemde werkbare periodes kunnen door seizoensvariaties, weersomstandigheden en de aard van de werkzaamheden langer dan wel korter zijn. De per maatregel genoemde werkbare periode kan alleen door de begeleidend ecooloog aangepast worden.
- Werkzaamheden dienen overdag plaats te vinden, na zonsopkomst en voor zonsondergang.
- Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden dient de ecooloog te beoordelen of de periode geschikt is om in te werken.

Administratieve voorwaarden

- De ontheffing is slechts voor gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, steenmarter en huismus voor de beschreven verboden handelingen geldig.
- De ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze afwijzing zelf niet anders is aangegeven.

- Ontheffinghouder (KWP) dient onverwijld contact op te nemen met bevoegd gezag indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als benoemd in bovenstaand punt plaatsvinden.
- Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de houder of in opdracht van de houder handelende (rechts)personen. De houder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
- Aanspreekpunt in het kader van de ontheffing is Provincie Gelderland.
- De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige.
- De genomen maatregelen worden gemonitord.

Algemene voorwaarden tot het werk

- Alle werkzaamheden en aanvoerroutes zullen aanvankelijk zoveel mogelijk plaatsvinden via de bestaande wegen.
- De werkzaamheden als geheel moeten een zo beperkt mogelijk effect hebben op flora- en faunasoorten. Dit betekent dat betreden van het terrein tot een minimum beperkt moet blijven. Daarnaast dient men het werkterrein in oppervlakte tot een minimum terug te brengen.
- In onvoorziene situaties met betrekking tot het voorkomen van beschermde planten en diersoorten moet altijd direct in overleg worden getreden met de toezichthouder en contact opgenomen worden met de begeleidende ecoloog.
- Het uitvoerend personeel is naar vermogen alert op de aanwezigheid van niet aangeduide zwaardere beschermde diersoorten.
- De begeleidende ecoloog heeft de mogelijkheid bij gevaar voor schade aan beschermde soorten, werkzaamheden zo nodig stil te leggen.
- De begeleidende ecoloog houdt van alle uit te voeren werkzaamheden irt ecologie een logboek bij. Deze moet aanwezig zijn op locatie.

Soortspecifieke voorwaarden

Parallel aan deze ontheffingsaanvraag tijdelijke natuur is een aanvraag voor een reguliere ontheffing soortenbescherming. Onderstaande voorwaarden, alsmede eventuele voorwaarden uit een ontheffing tijdelijk natuur zullen worden samengevoegd met de voorwaarden uit de andere ontheffingsaanvraag, waarbij één overzichtelijk ecologisch werkprotocol aanwezig is.

- Er wordt tenminste één tijdelijk, maar volwaardig, voor de locatie representatief leefgebied ingericht (locatie nader te bepalen) voor rugstreeppad dat voldoet aan minimaal volgende eisen:
 - > 2.500 m² oppervlakte;
 - Bij voorkeur met droge zandgrond als bodem;
 - Zomerhabitat met pioniersvegetatie (bijvoorbeeld door te plaggen of te vergraven).
 - Een ondiepe (gemiddeld 10-20 centimeter) voortplantingspoel in pioniersstadium (zonder vegetatie) van minimaal 10 meter doorsnede, met

flauwe zonbeschenen oevers, waarbij tenminste jaarlijks in de voortplantingsperiode water aanwezig is. In de poel mag geen vis aanwezig zijn. De poel kan kunstmatig aangelegd worden met zeil en daarop zand aangebracht, en mag eveneens gevuld worden met water. Zodoende heeft men meer grip op de kwaliteit van het voortplantingswater en is het mogelijk een hoger gelegen locatie te kiezen (bijvoorbeeld op de oeverwal), omdat de poel niet natuurlijk gevoed hoeft te worden (bijvoorbeeld door regen of rivierwater). Het vullen gebeurt maximaal 1 x per jaar, minimaal enkele weken voorafgaand aan het voortplantingsseizoen (op aangeven van de begeleidend ecooloog).

- Winterhabitat met schuilmogelijkheden, bijvoorbeeld door zand-, stenen- en stobbenhopen. De overwinteringsplekken is hoogwaterveilig, of de soort kan vanuit de plek veilig richting een hoogwatervrije overwinteringsplek migreren (de afstand daartoe is kleiner dan 500 meter).
- Het gebied met tijdelijke natuur wordt zo nodig afgezet met rood-wit lint om schade door uitvoering van werkzaamheden te voorkomen. Dit heeft geen negatief effect op de rugstreeppad.
- Het gebied met tijdelijke natuur wordt zo nodig afgezet met afrastering om grote grazers tegen te houden.
- Met de inrichting worden geen andere beschermde diersoorten geschaad en wordt rekening gehouden met de zorgplicht.
- Gedurende de actieve periode van rugstreeppad wordt het gebied door de begeleidend ecooloog gecontroleerd op rugstreeppadden, hun eieren en hun larven. Bij aantreffen worden zij gevangen en overgebracht naar de locatie tijdelijke natuur.
- De duur van de tijdelijke natuur geldt voor de periode dat het potentiële zomer- en winterhabitat niet beschikbaar is voor de rugstreeppad en zolang zij daardoor schade kunnen ondervinden, maar duurt tenminste 1 jaar lang.
- Voor het gebied tijdelijke natuur geldt een beheerverplichting voor rugstreeppad, waarbij de pioniersituatie behouden moet blijven. De begeleidend ecooloog draagt zorg voor het monitoren hiervan, adviseert hierover de initiatiefnemer en begeleidt de uitvoering ervan.
- Dit alles geschiedt onder ecologische begeleiding, zodat het op de juiste wijze aangelegd wordt en de begeleidend ecooloog waar nodig snel kan ingrijpen of aanpassingen kan adviseren. Ook wordt zo voorkomen dat andere beschermde soorten worden verstoord.
- Na afronding van de werkzaamheden, of wanneer de begeleidend ecooloog negatieve effecten voldoende kan uitsluiten, kan de tijdelijke natuur opgeheven worden door:
 - De ecooloog brengt opnieuw in kaart welke soorten gebruik maken van de tijdelijke natuur en stelt op basis van aanwezige en te verwachten soorten een nieuwe ecologisch werkprotocol op.
 - Het handelen gebeurt conform de zorgplicht.
 - Voor onvoorziene beschermde soorten wordt zo nodig ontheffing Wnb aangevraagd.
 - De aanwezige rugstreeppadden worden buiten de kwetsbare periode weggevangen en direct over gezet naar geschikt leefgebied in de (directe) omgeving.
 - Het handelen wordt vastgelegd in een logboek.

Planning

De planning wordt na vaststelling en verkrijgen ontheffingen definitief opgesteld, voor de periodes genoemd in dit document.

Logboek

De begeleidend ecooloog houdt van alle werkzaamheden in relatie tot ecologie een logboek bij. Dit ligt altijd ter beschikking op de locatie.

10.2 Doel maatregelen

Met de voorgenomen maatregelen wordt voorkomen dat de (lokale) gunstige staat van instandhouding van beschermde rugstreeppad in het geding komt en kan een boost gegeven worden aan de lokale populatie. Na afronding van de ontwikkeling is er meer leefgebied voor de soort bijgekomen. Daarnaast worden de maatregelen uitgevoerd in het kader van zorgvuldig handelen (zorgplicht).

10.3 Effectiviteit maatregel

Door het nemen van de maatregelen blijft de verstoring en de mogelijke negatieve effecten als gevolg daarvan minimaal. Na afloop van de werkzaamheden is (of zijn delen van) het gebied weer geschikt en hebben de dieren weer de mogelijkheid om het volledige gebied voor een groot deel te benutten. De ontwikkeling voorziet tevens in extra natuur, zoals riviergebonden natuur, maar ook stadsnatuur (natuurinclusief ontwikkelen). Op beide locaties zijn derhalve ook veel potenties voor de soort.

10.4 Monitoring

Gedurende het project is een begeleidend ecooloog aanwezig. De inspanning hiervoor noodzakelijk is afhankelijk van de werkzaamheden en de fase waarin het project zich begeeft. De begeleidend ecooloog staat altijd paraat voor onvoorziene situaties.

Maatregelen vanuit ecologie moeten gemonitord worden. De begeleidend ecooloog is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan en stelt een logboek op. Deze is altijd op locatie aanwezig. Bij onvoorziene situaties, bijvoorbeeld bij het onverwacht aantreffen van nieuwe soorten, wordt beoordeeld of, en hoe negatieve effecten te voorkomen zijn. Gevolgen hiervan kunnen zijn dat er een aangepaste of alternatieve werkwijze nodig is, opnieuw ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd moet worden, maar ook dat werkzaamheden zolang stilgelegd moeten worden om schade aan beschermde soorten te voorkomen. De begeleidend ecooloog heeft hiertoe de mogelijkheid, maar zal vanuit een pragmatische instelling zoeken naar mogelijkheden om binnen de kaders van vigerende wet- en regelgeving werkzaamheden door te kunnen laten gaan.

11

ALTERNATIEVEN

11.1 Alternatieve locatie

Het ontwikkeling is locatie specifiek. Het betreft een desolaat, ontsnippert gebied te midden van de stad Arnhem. De ontwikkeling lost de lokale knelpunten waterveiligheid en ontwikkeling van natuur (Natuurnetwerk Nederland) op, en voorziet in antwoord op de vraag voor cultuurbehoud, woningvraag, recreatieve mogelijkheden en ander gebruik van het gebied. Hierdoor wordt het een sociaal veilig gebied, met ruimte voor natuur en mensen. Het vormt een verbindende schakel in de stad, waardoor Arnhem noord en zuid meer tot elkaar komen. Een alternatieve locatie is derhalve niet mogelijk.

11.2 Alternatieve inrichting

Voor het plan zijn door derden verschillende alternatieven bedacht, waaronder het volledig inrichten van het gebied voor natuur, alsmede varianten waaraan meer ruimte voor kunst- en cultuur en multifunctionele werkruimte (o.a. met Rijnuniversiteit, musea en sociale functies) toegekend is. Die alternatieven gaan voorbij aan de huidige bestemming en eigendommen en zijn derhalve niet realistisch. Met het breed gedragen plan van KWP (in een stadsreferendum eind 2016 werd met ruim 63% positief beantwoord en onlangs werd het Masterplan 3.0 door de gemeente Arnhem met 29 van de 34 stemmers vastgesteld) wordt antwoord gegeven op alle behoeften in het gebied.

Met de huidige plannen wordt voorzien in alle behoefte en is kostendekkend. Dat is ook het uitgangspunt van de Gebiedsvisie van de gemeente Arnhem. De meeste ingrepen die worden voorgesteld kunnen worden gerealiseerd zonder een beroep te doen op de gemeente (en dus de belastingbetaler). Dat betekent dat er ook opbrengsten in het gebied gegenereerd moeten worden. Opbrengsten die reëel gesproken alleen gehaald kunnen worden uit de bouw van een beperkt aantal woningen.

11.3 Alternatieve werkwijze en planning

De werkzaamheden worden zo afgestemd dat doden en verwonden voorkomen zal worden en dat de verstoring tot een uiterst minimum beperkt zal blijven. Het is onmogelijk om de geplande werkzaamheden uit te voeren zonder de genoemde verblijven van vleermuizen, huismussen en mogelijk ook steenmarter te vernietigen en een klein deel van hun functionele leefgebied tijdelijk te verstoren. Door de voorgenoemde werkwijze wordt zorgvuldig handelen wel gegarandeerd en met de plannen wordt het gebied nadien weer geschikt voor de soorten.

Daarnaast wordt er gewerkt buiten de kwetsbare perioden van de aanwezige soorten, of wordt het werkgebied na een ecologisch check vrijgegeven. Daarnaast gaat het om een tijdelijke verstoring. In deze situatie is er geen gunstigere oplossing voorhanden.

Door het opstellen van een werkprotocol wordt geborgd dat de maatregelen worden uitgevoerd op de meest gunstige manier. Het werkprotocol is opgesteld door een ter zake kundige en beschrijft o.a. de werkwijze en werkperiode. Daarnaast wordt er ook beschreven wat er gedaan moet worden bij het aantreffen van ecologische ongeregelheden of nieuwe beschermde soorten. Een ecologische deskundigheid zal zolang bij het project betrokken blijven.

LITERATUUR

Gebruikte documenten

- Horstink, Y. (2017). *Projectplan tijdelijke natuur rugstreeppad, Stadsblokken-Meinerswijk, Arnhem*. Eelerwoude bv, Culemborg.
- Horstink, Y. (2017). *Nader onderzoek beschermde soorten voormalige Cobercoterrein, Arnhem (in prep.)*, Eelerwoude bv, Culemborg.
- Horstink, Y. (2017). *Natuurrapportage Stadsblokken-Meinerswijk, Arnhem*. Eelerwoude bv, Culemborg.
- BIJ12 (2017). *Kennisdocument ruige dwergvleermuis*.
- BIJ12 (2017). *Kennisdocument gewone dwergvleermuis*.
- BIJ12 (2017). *Kennisdocument huismus*.

BIJLAGE I – PLANKAART EILANDEN 3.0

- Situatie nu
- Voorbeelduitwerking
- Visiekaart

